

(mål M 1333-11). SKB har med stöd härav föreslagit att villkor 2, som hänvisar till reglering i ett annat mål, reglerar den verksamhet som Tilläggsansökan omfattar.

Östhammars kommun har förståelse för att de verksamheter och åtgärder som omfattas av Tilläggsansökan till viss del utgör samma verksamhet och åtgärder som har beskrivits och som kommer att regleras i KBS-3-målet. Kommunen anser dock, av de skäl som redovisas nedan, att villkor uttryckligen bör regleras för respektive verksamhet som beskrivs i de olika målen. Att så som SKB föreslår genom villkor 2 hänvisa till villkor som förskrivs i ett annat mål är, enligt kommunens uppfattning, rättsosäkert. Det kan bli otydligt vad en villkorsreglering i KBS-3-målet egentligen reglerar i detta mål.

Kommunen ifrågasätter även hur villkoret ska tillämpas för det fall SKB i framtiden ansöker om villkorsändring eller ändringstillstånd med förändrade villkor för verksamheten i något avseende och ett eller flera av de villkor för Kärnbränsleförvaret som aktualiseras genom föreslaget villkor 2 ändras. Med beaktande av att villkor 2 hänvisar till ett specifikt målnummer och datum för dom skulle äldre lydelse i villkor alltså gälla för verksamheterna som omfattas av Tilläggsansökan, trots att det skett en ändring av verksamheterna genom ändring av tillståndet som meddelats i KBS-3-målet. Kommunen ser i sådana fall hellre att ändringstillstånd behöver sökas i förhållande till villkor som föreskrivits i både KBS-3-målet och nu aktuellt mål.

Därtill har SKB för Kärnbränsleförvaret föreslagit att frågan om utsläpp till vatten skjuts upp under en provotid där förslag till slutliga villkor ska lämnas in till domstolen senast två år efter att bergarbetena påbörjats. Föreslaget villkor 2 i Tilläggsansökan omfattar även en hänvisning till KBS-3-målets villkor för utsläpp till vatten. Hänvisning till målnummer och datum för mark- och miljödomstolens dom i KBS-3-målet innebär därmed att slutliga villkor för utsläpp till vatten inte regleras för nu aktuella verksamheter och åtgärder.

Östhammars kommun anser sammanfattningsvis att föreslagen reglering med hänvisning till ett annat mål är vare sig ändamålsenligt eller rättsäkert sett till den omfattande och komplicerade prövning som det nu är fråga om.

Östhammars kommun anser att det är lämpligt och mer rättsäkert att de villkor i KBS-3-målet som är aktuella även för verksamheterna i Tilläggsansökan uttryckligen regleras i detta mål och inte regleras enbart genom hänvisning till KBS-3-målet.

Villkor 5

SKB har föreslagit ett villkor som innebär att det för verksamheten på bergupplaget ska finnas kontrollprogram med angivande av mätmetod, mätfrekvens och utvärderingsmetod.

Östhammars kommun har ingen synpunkt på föreslaget villkor i förhållande till kontrollprogrammets innehåll men noterar att SKB angett att förslag till kontrollprogram ska ges in till berörd tillsynsmyndighet senast tre månader *efter* att tillståndet tagits i anspråk. Kommunen anser att förslag till kontrollprogram lämpligen ska lämnas in tre månader *innan* tillståndet tas i anspråk.

Kommunen anser vidare att det är lämpligt att kontrollprogrammet för Tilläggsansökan tas fram i samråd med berörd tillsynsmyndighet. Kommunen framför även denna synpunkt i sitt yttrande avseende föreslaget villkor om kontrollprogram i KBS-3-målet (villkor A6), med hänvisning till att motsvarande villkor för SFR innebär att kontrollprogrammet ska tas fram i samråd med berörd tillsynsmyndighet.

Östhammars kommun anser att villkor om kontrollprogram ska kompletteras med tillägget att kontrollprogrammet ska tas fram i samråd med berörd tillsynsmyndighet samt ändras så att förslag till kontrollprogram ska lämnas in tre månader innan tillståndet tas i anspråk.

Övriga synpunkter

Kumulativa effekter

I Tilläggsansökan söker SKB tillstånd för vissa tillkommande verksamheter och åtgärder inom samma verksamhetsområde som i KBS-3-målet. SKB anför att verksamheterna och åtgärderna till stora delar redan beskrivits inom ramen för KBS-3-målet. Bland annat betongtillverkningen är dock en tillkommande verksamhet som inte sedan tidigare omfattats av KBS-3-målet. Även om betongtillverkningen inte är en tillståndspliktig verksamhet söker SKB nu tillstånd till verksamheten på frivillig grund och miljökonsekvenserna från verksamheten ska därför prövas.

SKB har i MKB:n för Tilläggsansökan anført att de sökta verksamheterna kan orsaka kumulativt buller men att SKB inom ramen för tidigare prövningar genomfört konservativa beräkningsfall från samtliga planerade verksamheter i Forsmark. SKB anför att mot bakgrund av den konservativa bedömning som tidigare gjorts bör de verksamheter som ingår i Tilläggsansökan rymmas inom tidigare kumulativa beräkningsfall och inte ge upphov till ytterligare bullerpåverkan.

Östhammars kommun uppfattar inte att tidigare beräkningar omfattat bullerpåverkan från betongtillverkning och kommunen menar att betongtillverkning, innefattande bland annat krossning av berg, genererar buller som inte kan anses vara försumbart även sett till samtliga verksamheter inom området. Kommunen anser inte att det är möjligt att ta ställning till betongtillverkningens bidrag till den samlade bullerbilden baserat på den information som redovisas i ansökan och MKB:n.

Östhammars kommun anser därför att de kumulativa effekterna av tillkommande verksamheter bör belysas ytterligare i förhållande till redan tillståndsgivna verksamheter i området samt de verksamheter och åtgärder som beskrivs i KBS-3-målet.

Ersättning för oförutsedd skada

I avsnitt A.3 i Tilläggsansökan har SKB bland annat yrkat att domstolen ska förordna att tiden för anmälan av anspråk på ersättning för oförutsedd skada från vattenverksamheterna bestäms till *tio* år efter utgången av arbetstiden. I punkt 114 anger dock SKB att tiden för anmälan av oförutsedd skada bör bestämmas till minimitiden, det vill säga *fem* år från utgången av arbetstiden.

Östhammars kommun önskar ett förtydligande angående vilken tid som SKB yrkar ska förordnas för ersättning för oförutsedd skada.

Östhammars kommun noterar vidare att SKB i begäran om tillstånd i KBS-3-målet yrkat att domstolen förordnar att tiden för anmälan av anspråk på ersättning för oförutsedd skada bestäms till 20 år efter arbetstidens utgång. I Tilläggsansökan anför SKB som skäl för att bestämma tiden till fem år att eventuella skador med anledning av arbetena som omfattas av ansökan kommer att kunna iakttas och dokumenteras omgående efter att verksamheterna påbörjats.

Kommunen noterar dock att verksamheterna och åtgärderna i de två målen är tätt sammankopplade, beskrivs genom hänvisningar i stor utsträckning i båda målen och åtgärderna i Tilläggsansökan utgör i viss mån förutsättning för genomförande av åtgärderna i KBS-3-målet. SKB anför även att de här sökta verksamheterna och åtgärderna till del bör villkorsregleras tillsammans med KBS-3-målet.

Östhammars kommun uppfattar således att dessa tillkommande åtgärder och verksamheter utgör en del av anläggningarna för ett sammanhängande system för slutförvaring av använt kärnbränsle och kärnavfall. Mot bakgrund av detta anser kommunen att eventuella oförutsedda skador till följd av åtgärderna inte kan ses separat från verksamheterna inom KBS-3-målet.

Östhammars kommun önskar ett förtydligande avseende skälen för att tiden för anmälan av anspråk på ersättning för oförutsedd skada ska fastställas till en annan tid i detta mål än för andra vattenverksamheter för Kärnbränsleförvaret.

Verkställighetsförordnande

SKB har begärt att tillståndet ska få tas i anspråk även om domen inte har vunnit laga kraft, så kallat verkställighetsförordnande. Som skäl för detta har SKB anfört i huvudsak samma argument som i begäran om tillstånd för KBS-3-målet.

Östhammars kommun har principiellt ingen invändning mot Tilläggsansökan och i och med regeringens tillåtlighetsbeslut står det klart att tillstånd för Kärnbränsleförvaret kommer att ges. Kommunen har ingen invändning mot verkställighetsförordnandet under förutsättning att det meddelas villkor och krav på skyddsåtgärder som säkerställer att det inte kan uppkomma en oförutsedd och oacceptabel påverkan på omgivningen samt att de förslag till skyddsåtgärder och villkor som kommunen föreslår tillmötesgår.